

Sztuka sekurytyzowana

Bierzemy cielaka, przecinamy go wzdłuż na pół i zanurzamy w pojemniku z formaliną. Następnie podpisujemy nazwiskiem autora i oświadczamy, że jest to dzieło sztuki, które lansujemy na rynku. Pytanie: jak z tej wartości zerowej stworzyć wartość dodatnią, sprzedając połówkę cielaka po parę milionów za sztukę, najlepiej w wielu egzemplarzach? Kto przeznaczy na to odpowiedni fundusz, kto zainwestuje?

Odpowiedź znajdujemy w metodach, które zastosowano w ostatnich latach na rynku finansowym. Wzorem jest sekurytyzacja: polega ona na wtopieniu aktywów wątpliwych w zestawy aktywów wiarygodnych, przemieszaniu wiarygodności nieściągalnych z wypłacalnymi. Potraktujmy więc to dzieło sztuki jak rodzaj kredytu *subprime*, który trzeba związać w pakiet z kredytem zdrowym.

Rzeczoną połówką cielaka w formalinie – dzieło Damiena Hirsta, jak łatwo się było domyśleć – wystawiamy w towarzystwie dzieł artystów uznanych, które na rynku sztuki mają wysokie notowania, odpowiednik AAA albo co najmniej BBB, w każdym razie wyższe niż notowania kredytów wątpliwych. W operacji biorą udział wtajemniczone w proceder galerie i domy aukcyjne, dzięki czemu rozcieńcza się też ryzyko. Ale wszyscy liczą na duży zysk ze sprzedaży – 20 do 40%, jeśli tylko do sprzedaży dojdzie w ciągu założonego z góry okresu, rzędu sześciu miesięcy. To jeszcze jedna nowość w handlu sztuką, bo rynek sztukitradycyjnie funkcjonował w perspektywie długoterminowej, ujawniającej trwałę wartość.

Damien Hirst
For the Love of God

Jeff Koons
Balonowy Pies (Magenta)

Pozostaje do znalezienia gwarant końcowy, odgrywający dla wykreowanej wartości taką samą rolę jak, na danym rynku, bank centralny, który gwarantuje dzięki swym rezerwom wartość wszelkich emitowanych papierów. Taką rolę w naszym wypadku odegra prestiżowe muzeum. Dlatego przekonamy dyrekcję Luwru albo Wersalu do wystawienia naszej połówki cielaka w dobrym miejscu wśród jego kolekcji, oczywiście na koszt galerii, która przy okazji wystąpi jako szczodry sponsor: wystawimy dzieła Jeffa Koonsa w najpiękniejszych pomieszczeniach pałacu wersalskiego, instalacje Jana Fabre'a w Luwrze wśród obrazów wczesnych Flamandów lub przed obrazami Rubensa. Powaga i prestiż tego sąsiedztwa odpowiednio podniesie prestiż naszych eksponatów.

Ten mechanizm dźwigni wartości wymyślono zresztą już parędziesiąt lat temu: stąd biorą się starania współczesnych twórców o wystawianie w miejscach publicznych, najlepiej takich, które są symbolami kulturalnymi, w historycznych zabytkach czy, jako się rzekło, czcigodnych muzeach.

Jan Fabre, *Autoportret w kształcie największej na świecie glisty*
(Photo : Antoine Mongodin, Musée du Louvre © Adagp 2008.)

W takim wypadku „twórca” stara się przede wszystkim by jego instalacja przesłoniła taki obiekt lub zamazała jego sens, a przejęła jego aurę, podkradając na czas przedsięwzięcia jego nazwę i ciężar symboliczny. Podobnie postępują zresztą – zgodzi się ze mną Piotr Kamiński – reżyserzy rozbijający swymi wynalazkami strukturę klasycznej opery czy sztuki teatralnej.

Oczywiście nikt przytomny nie będzie przy tym mówił o wartości estetycznej: nacisk położy się na sensację – szalenie przysłużą się temu protesty środowisk oburzonych tym procederem i natychmiast zaklasyfikowanych, przy walnym udziale prasy, jako ciemnogród.

Wracając do naszego cielęcia: wyznaczenie dla całej operacji krótkiego terminu nie tylko służy napędzeniu konkurujących ze sobą klientów, ale ujawnia jej podobieństwo do tzw. łańcuszka Ponzi'ego: straci tylko ostatni nabywca, ten, który nie zdąży swego pół-cielaka odsprzedać. Bo też jego wartość sprowadzi się do zera kiedy moda przeniesie się na innego „twórcę”.

Porównanie mechanizmu sekurytyzacji z mechanizmami rynku sztuki znalazłem w artykule przeczytanym w kwartalniku „Commentaire”. Jego autorem jest Jean Clair, wybitny historyk sztuki i muzealnik, były dyrektor muzeum Picassa w Paryżu, wnikliwy krytyk, znawca i miłośnik wielu współczesnych artystów od Picassa po Zorana Musica i Balthusa. Pozostając w duchu jego wypowiedzi, dodam, że istnieje jeszcze jedno, na rynku sztuki, groźne podobieństwo do *subprimes*. Kiedy wybuchł kryzys, zgniłe kredyty hipoteczne stanowiły raptem 8 do 10% aktywów amerykańskich banków: taka ich proporcja wystarczała, by rynek stracił zaufanie do wszystkich funduszy kapitałowych. Można się obawiać, że odpowiedników *subprimes* jest na rynku sztuki jeszcze więcej. Nic dziwnego, że tak wielu ludzi gardzi współczesną twórczością artystyczną lub ją całkowicie ignoruje, rezygnując z wysiłku rozpoznania wśród wszystkich propozycji tych, które niosą autentyczne i trwałe wartości. A przecież takich propozycji jest niemało: czekają na odkrycie, cena bywa przystępna, warto ich szukać.

PIOTR BŁOŃSKI

Piotr Błoński jest dziennikarzem, obecnie Attaché Kulturalnym Ambasady RP w Paryżu

Jean Clair, <http://www.academie-francaise.fr/les-immortels/jean-clair>, który jest faktycznym autorem tekstu użytego przez Piotra Błońskiego w zamieszczonym tu felietonie, jest członkiem Akademii Francuskiej, odznaczony Legią Honorową. Jest krytykiem artystycznym, autorem wielu książek, byłym dyrektorem Muzeum Picassa w Paryżu.

Felieton Piotra Błońskiego, zasłyszany przeze mnie w Radio France International po polsku, opublikowany jest w Internecie pod adresem: http://www1.rfi.fr/actupl/articles/120/article_9452.asp. Felieton ten łączy współczesne działania artystyczne i ekonomiczne w jedną całość. Pragnę polecić go tym Czytelnikom, którzy, zwiedzając rozliczne wystawy i muzea prezentujące sztukę współczesną, mają miny zatroskane, wyrażające iż może czegoś tu nie rozumieją. (Adam Korpak)

Redakcja serdecznie dziękuje Panu Piotrowi Błońskiemu za zgodę na publikację tego felietonu w „PAUZIE Akademickiej”. Ilustracje pochodzą z Wikipedii. (AMK)